

AHLAK SUÇLARI VE DİĞER SUÇLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

Emirhan DARCAN

Doktor, Güvenlik Bilimleri, edarcan23@gmail.com

ÖZ: Ahlak suçları ile diğer suçlar arasındaki tanım, kavram ve ilişkiler hem karmaşık hem de sürekli değişen bir niteliktedir. Ahlak suçlarının gelişimi, kriminoloji, sosyoloji psikoloji, siyaset bilimi ve hukuk dâhil olmak üzere pek çok akademik alandan gelen faktörlerin etkileşimi ile olmuştur. Ahlakın tanımlanması ve sınıflandırılması büyük ölçüde kapsayıcı sosyal bağlam ve kamuoyuna dayanır. Bu makale, iki temel kavram üzerinde yoğunlaşacaktır. Öncelikle ahlak suçları ile diğer suçları birbirinden ayıran temel hususlar tartışılacak, daha sonra da kuramsal çerçeveler, deneysel bulgular ve araştırma zorlukları kapsamında ahlak suçlarının kendi arasında ve diğer suçlarla olan ilişkilerine değinilecektir. Sonuç kısmında ise literatürde var olan bulgulardan hareketle saptamalarda bulunulmaya, ayrıca gelecekte yapılması planlanan çalışmalara da yol gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Ahlak, Ahlak Suçları, Suçlar Arası İlişki

RELATIONSHIPS BETWEEN VICE CRIMES AND NON-VICE CRIMES

ABSTRACT: The concepts, definitions, and relationships between vice crimes and non-vice crimes are complex and continually changing. The evolution of vice crime has occurred due to a confluence of factors from multiple academic fields including criminology, sociology, psychology, political science, and law. The way that vice is defined and categorized is largely based on the overarching social context and public opinion. This paper aims to elaborate upon two primary concepts. First, the main issues in differentiating between vice and non-vice crime will be discussed. Second, the relationship between and within vices and non-vice crimes will be examined with a focus on theoretical frameworks, empirical findings, and research challenges. The study of vice crime is one in which empirical findings, combined with public opinion and social context, play a large role in policy changes including the final result of legalization, regulation, or prohibition.

Keywords: Crime, Vice, Vice Crimes, Non-Vice Crimes

Giriş

Ahlaki davranışın tanımlanması konusundaki analizlerin en zor olan yanı ‘ahlak’ kavramı kapsamına nelerin girdiğidir. Şiddet suçları veya mala karşı işlenen suçlar gibi diğer suç türlerinin büyük çoğunluğunun tanımlanmasında genel bir fikir birliğine varılmıştır. Ahlak konusu en eski medeniyetlere kadar dayanmasına rağmen (Cook, 1988, p. 1), ahlaken suç kabul edilen ve fikir birliği ile kabul gören davranış arasında kalan bir grup davranış biçimini açıklamak için birbiriyle yarışan pek çok terim türetilmiştir. Bunlardan bazıları ‘mağdursuz’, ‘asayiş’ ve ‘karşılıklı anlaşmaya dayalı’ gibi terimlerdir. Ancak yapılan her bir tanımda bazı önemli unsurların eksikliği bu olguyu yeterince açıklamayı engellemiştir. Mağdursuz suçlar kapamında, bireyin davranışından toplumun mağdur olup olmadığı üzerinde bir tartışma başlatılmıştır. Asayiş suçları kapsamında ise alkollü araç kullanma veya üzerinde silah bulundurma gibi eylemler değerlendirilmiştir çünkü bu suçların net bir şekilde tanımlanabilir bir mağduru yoktur, ancak toplumun değerlerini ve güvenliğini tehlikeye düşürmektedirler. Karşılıklı anlaşmaya dayalı suçlar kapsamına yalnızca birden fazla kişinin müdahil olduğu suçlar alınabilir, bu da uyuşturucu kullanımı ve pornografyi dışarıda bırakmak anlamına gelecektir. Bu terimsel ifadelerin zaafının yanında, belirli davranışları dışarıda bırakan ve belirsiz bir hukuki duruş ihtimali yaratan ‘ahlak’ kelimesinin de bazı zaafı söz konusudur.

Skolnick, 'ahlak' kelimesinin gerçek anlamını yakalamak için başladığı araştırmasında, bu davranışın 'zevk ve popülerliğin yanında günahkârlık' ve aynı zamanda adaba aykırılık barındırdığını iddia etmektedir (Skolnick, 1988, p. 10). Skolnick, yağlı yemeklere düşkün olmak veya rekabet sporlarını sevmek gibi zevk verdiği halde adaba aykırı olmayan pek çok eylem olabileceğine işaret etmiştir. Aynı zamanda adaba aykırı olduğu düşünülmesine rağmen suçu işleyen kişilerce zevk alınmayan eylemler de bulunmaktadır (örneğin cinayet veya soygun gibi).

'Ahlak suçu' ifadesiyle ne demek istendiğini açıklığa kavuşturmak için hukuki tutumun da çözülmesi gerekmektedir. Yaygın şekilde ahlak suçu olarak etiketlenen eylemlerin tarihsel analizinde, alkol tüketimi, kumarhanede kumar oynama ve zina gibi davranışlar için çizilen hukuki standartların, din, siyaset ve dönüm noktası niteliğindeki belirli olaylar gibi sosyal etkiler yoluyla değişime uğradığı gözlenmiştir. Bu durumda, bir eylemin 'ahlaka aykırı' olarak değerlendirilmesi için devlet tarafından yasadışı olarak nitelenmesi şart mıdır sorusu karşımıza çıkıyor. Bu konudaki bir görüş, davranışın meşruiyetinden çok toplumsal tepkilere yoğunlaşmaktadır. Ancak gerek tanımsal kapsam, gerekse hukuki tutum, akademik literatürde veya kamuoyu tartışmalarında bir fikir birliğine ulaştırılmamıştır.

Ahlaka aykırı davranışlar, üç genel kategoride değerlendirilebilir: madde kullanımı, cinsellikle ilgili eylemler ve kumar. Madde kullanımı öncelikli olarak hafif ve marihuana, kokain ve eroin gibi ağır uyuşturuculara yoğunlaşırken, pek çok tanımsal yorumlamalar kapsamına alkol ve tütün gibi kullanımı yasayla düzenlenen maddeler de girebilir. Ahlaka aykırı olan cinsel eylemler kapsamına ise fuhuş, pornografi, zina ve homoseksüellik ve çok eşlilik gibi diğer cinsel davranışlar girmektedir. Son olarak kumar ise kumarhane bahisleri, internet bahisleri ve sayı oyunları gibi paranın iki tarafın rızasıyla karşılıklı olarak bahis edildiği durumdur. Bu üç kategori kapsamına giren eylemler büyük ölçüde daha önce konu edilen tanımsal ayrılıklara tabidir. Bir suçun, ahlak suçlarına dâhil edilmesi için bir standart belirlenerek yapılan kapsamlı analizler ahlak suçlarının kendi aralarında benzerlikler bulurken, ahlak suçları ile diğerleri arasında da farklılıklar ortaya koymaktadır.

1. Ahlak Suçları İle Diğer Suçlar Arasındaki Temel Farklar

Temel tanımlamalar ve sınıflandırmalar üzerinde düşünüldüğünde ahlak suçları arasındaki ortak noktalar dikkat çekicidir. Benzer şekilde, ahlak suçları diğer suçlardan bu benzerlikler sayesinde ayrılır. Ahlak suçlarını diğer suçlardan ayıran temel hususlar arasında genel ahlak-zarar çatışması, tespit edilebilir mağdurların olmayışı, ahlakın dinamik hukuki statüsü ve yasadışı piyasaların gelişimi yer almaktadır.

Genel ahlaka uygunluk ve zarar konusu, ahlak suçlarının temel unsurlarından biridir. Pek çok eleştirmen, uyuşturucu kullanımını, geleneksel olmayan cinsel davranışları ve kumarı dini veya ideolojik inanışlar sebebiyle genel ahlaka aykırı olarak değerlendirmektedir. Kanunların yapılmasında ve uygulanmasında ahlak kurallarına uygunluk konusu uzun süren felsefik tartışmaların konusu olmuştur. Bu konu 19. Yüzyılda John Stuart Mill ve James Fitzjames Stephen (Mill, 1859; Stephen, 1993) arasındaki tartışmalara kadar dayanmaktadır. Mill'e göre kanunlar yalnızca 'başkalarına zarar verilmesini engellemek' için kullanılmalıdır (Mill, 1859, p.22). Mill, başkalarına verilen zararın tanımını detaylı şekilde yapmamış olsa da, onun klasik görüşleri son 150 yıldır liberal felsefenin temelini oluşturmuştur (Mill,1859, p. 27). Stephen'in iddiası ise daha çok devletin ahlaki dokusunu tehdit etme olasılığı olan eylemlere yoğunlaşmıştır. Ahlak ve kanunla ilgili benzer argümanlar 100 yıl sonra 1960'larda Lord Devlin'in (1965) Wolfenden Raporuna cevabıyla yeniden tekrarlanmıştır (Devlin, 1965, p. 23). Wolfenden Raporu (1963) bir dizi uzman tarafından tasarlanmış ve Birleşik Krallık'ta birden çok cinsel faaliyetin meşrulaştırılması için çağrıda bulunmuştur. H.L.A. Hart'ın Stanford Üniversitesindeki seminerler serisinde (Hart, 1963, p. 25) Mill'in zarar ilkesini, Wolfenden Raporunu ve kişinin kendi menfaatlerinin peşinde olma hakkını savunmuştur. Devlin, Stephen'in ahlaka aykırılık ve zarar konusundaki orijinal argümanına da sadık kalmıştır. Son dönemde zarar ilkesi (Harcourt, 1990, p. 109) ile, çağdaş akademik ve siyasi ahlak tartışmalarının arkasındaki itici güç olarak gayrresmi şekilde yeniden canlanmıştır. Ancak ahlaka

uygunluğun var olduğu fikri, gerçekte kamu politikalarının oluşturulmasında olmasa da pek çok vatandaşın fikirlerinde halen yaşıyor. Beyaz yakalı suçları dâhil olmak üzere ahlak suçları dışındaki suçların büyük çoğunluğu temelde ahlaken verdiği zarardan ziyade eylemin doğrudan verdiği zarar üzerine yoğunlaşmaktadır.

Ahlak suçlarını diğer suçlardan ayıran bir diğer husus da tespit edilebilir mağdurların olmayışıdır. Şiddet suçları veya mala karşı işlenen suçlar genellikle eylemden doğrudan veya dolaylı şekilde etkilenen mağdurların şikâyeti üzerine ortaya çıkar. Şiddet suçlarının her türlü ve mala karşı işlenen suçların büyük bölümünde mağdur veya mağdurlar tespit edilebilir. Ancak kimliği tespit edilemez mağdurlar olduğu ahlak dışındaki suçlar da yok değildir. Silah bulundurma, ahlaka aykırı olarak değerlendirilmez, ancak silah bulundurmanın tespit edilebilir bir mağdura yönelik olması için ilave başka bir eylemin (silah kullanımının) gerçekleşmesi gerekmektedir. Zarar, genel ahlaka uygunluk ve tespit edilebilir mağdurlar, ahlak suçları kapsamında birbirine karmaşık bir biçimde bağlıdır.

Ahlak suçları ile diğer suçlar arasındaki bir diğer önemli fark ise ahlaka aykırılığın dinamik hukuki statüsüdür. Daha önce de bahsi geçtiği üzere, kamuoyundaki fikir değişimleri, sosyal hareketlilikler ve siyasi ve dini inanışlar sebebiyle ahlaka aykırı davranışlar konusunda zaman içerisinde büyük değişimler gözlenmiştir. Alkol, maddenin kötüye kullanımı kapsamında çeşitli siyasi ve dini etkiler sebebiyle yasaklanma dönemlerinden geçmiştir (Hamm, 1995, p. 13). Uyuşturucu kanunları ise büyük oranda ırkçı önyargılar ve bilgi eksikliği sebebiyle 20. yüzyılın başlarında Harrison Vergi Kanunu ve 1970'lerin Kontrollü Maddeler Kanunu ile değişimlere uğramıştır. Pronografi ise, pornografik yayınların çeşitlenmesi ve internet dâhil olmak üzere farklı medya kaynaklarının gelişiminden sonra Amerikan kültüründe hızla daha kabul edilebilir bir hal almıştır. *Bowers ve Hardwick* (1986) ile *Lawrence ve Texas* (2002) davalarında Yüksek Mahkeme kararlarının da gösterdiği gibi (Harcourt, 2004, p. 503) cinsel özerklik kısa bir süre içerisinde artmıştır. Son olarak kumar, Las Vegas ve Atlantic City'deki önde gelen kumarhaneler, devlet sponsorluğundaki piyango uygulamaları ve kumar makineleri yoluyla giderek artan bir kamuoyu desteği görmektedir.

Buna karşılık, ahlak suçu dışındaki suçlar için yapılan kanunlarda genellikle zaman içerisinde çok az değişiklik izlenmektedir. Örneğin, 1980'lerin suç denetiminde yalnızca hapis cezası politikalarında değişiklikler yapılmıştır. Polislik taktikleri, pek çok suçun işlenme şekli gibi bir değişime uğramıştır. Ancak ahlak suçları dışındaki suçların hukuki statüsü zaman içerisinde nadiren değişim göstermiştir. Bu değişimlere verilecek örnekler arasında 1980'lerde çıkar gruplarının baskısıyla yapılan alkollü araç kullanma yönündeki değişimler ve 1990'ların teknolojik çağında internetle ilgili suçların çeşitlenmesi gösterilebilir. Ancak bu örnekler, zaman içerisinde geleneksel şekilde durağanlık gösteren suç türlerini temsil edemez.

Son olarak, ahlaka aykırı suçların bütün türlerinin ortak bir özelliği de yasaklama veya yasal düzenlemeler yoluyla yapılan devlet politikalarına tepki olarak yasadışı piyasalarının da doğmasıdır. Günümüzde yasadışı piyasalar konusundaki araştırmalar, yasadışı uyuşturucu ve fuhuşla ilgili yürütülmektedir (May, 1999, p. 58; Natarjan ve Hough, 2000, p. 29). Ancak bu yasadışı piyasalar, söz konusu maddenin veya eylemin kendine has bir özelliği olmaktan ziyade, yürütülen politikaya karşı doğal bir ekonomik tepki olarak ortaya çıkmaktadır.

2. Ahlak Suçları Arasındaki İlişkiler

Ahlak suçları arasında, gerek bu eylemlerin doğasından kaynaklanan, gerekse bunların yasal statüsüne tepki olarak gelişen yasadışı piyasalara bağlı karmaşık bir ilişki mevcuttur. Uyuşturucu veya fuhuşun meşrulaştırılması için yapılan çağdaş çağrılar üzerindeki tartışmalar da zaten uyuşturucu, fuhuş ve kumar arasında kaçınılmaz bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Bu ilişkinin doğru şekilde anlaşılması için yasadışı piyasaların, organize suçların ve bağımlılığın iyi anlaşılması gerekmektedir.

Goldstein'a göre (1985, p. 497) yasadışı piyasalar genellikle üç faktörün bulunması halinde ortaya çıkar: (1) aşırı denetim tedbirleri, (2) nadir bulunan mallar, (3) yüksek talep. Uyuşturucu ve fuhuş için bu iddiada bahsi geçen üç faktör de söz konusudur. Aşırı denetim tedbirleri, ahlak ve zarar endişesiyle mücadele etmek için hükümet tarafından vatandaşlara uygulanır. Hükümetin arz azaltma gayretleri sonucunda uyuşturucular nisbeten nadir mallar haline gelirken, fuhuş ise istekli seks partnerlerine erişim olarak varlığını sürdürmektedir. Uyuşturucu kullanımıyla ilgili olarak bağımlılık ve çeşitli zevk veren deneyimler, talebin yüksekliği için kısmen etkili olabilirken, cinsel istekler, eş ihtiyacı ve güç hissi, fuhuş talebinin temelini oluşturur. Yasadışı piyasalar genel anlamda, arz azaltmaya yönelik hükümet politikalarına bağlı olarak pek çok faktörün birleşimi sonucunda gelişebilir.

Yasadışı piyasalar ve hukuk politikasıyla ilgili bir diğer gelişme de organize suçların varlığıdır. ABD ve diğer ülkelerdeki organize suç faillerinin geçmişi, araştırma literatüründe büyük oranda yer bulmuştur. Organize suçlar kapsamındaki kilit unsurlardan biri de bahsi geçen yasadışı piyasalardaki kar getiren endüstrilerdir. Bunun anlamı, organize suçlar, fuhuş ve kumar yoluyla gelir elde edilmesidir. 1920 ve 1933 yılları arasında alkolün yasaklanması, organize suçların bir mal üzerindeki etkisini gösteren bir örnek olarak karşımıza çıkar (Harris, 1972, p. 465). Uyuşturucu dağıtımında etkin olan kişilerin organize suçlar yoluyla fuhuş ve kumar ağları içinde de yer aldığı görülmektedir. Organize suç üyelerine yönelik kanun uygulamadaki zorluklar, sınır aşan piyasalar ve karmaşık örgüt hiyerarşileri sebebiyle artmaktadır.

Ahlak suçları kapsamındaki yaygın bir ilişki de, uyuşturucu bağımlılığının kullanıcıları başka suç türlerini de işlemeye yöneltmesidir (Goldstein, 1985, p. 499). Bir uyuşturucu kullanıcısı, bağımlılık sorunuyla karşı karşıya kaldığında daha fazla uyuşturucuya ihtiyaç duyacak ve bu parayı elde etmek için daha fazla çalışmak, bir işe girmek, tanıdıklarından borç almak veya bu ihtiyacı giderecek suçlar işlemek gibi bazı seçenekleri olacaktır. Bazı kullanıcılar şiddet veya mala karşı işlenen suçlara başvursa da, fuhuş ve kumar da bu parasal ihtiyacı giderme amaçlı potansiyel niteliktedir. Etnografi çalışmaları (Romero-Daza, Weeks ve Singer, 2003, p. 240) bazı uyuşturucu bağımlısı kadınların karar verme sürecini örneklerle açıklamıştır. Buna ilaveten, bazı erkekler de kadın partnerlerini, kız arkadaşlarını veya eşlerini kendi uyuşturucu bağımlılıklarına destek olmaları için fuhuş yaptırma yoluyla kullanabilmektedir. Bazı durumlarda fuhuş, geleneksel nakit ödeme yerine yasadışı uyuşturucular için yapılacak ödemenin doğrudan yapılması anlamına da gelebilmektedir (Dalla, 2002, p. 68). Ancak fuhuş yapmak için öncelikli olarak uyuşturucu bağımlılığı şart değildir. Sokak düzeyindeki seks işçilerinin niteliksel incelemesinde (Dalla, 2002, p. 66) fuhuşa başlamadan önce örneklemin yarıdan daha azının uyuşturucu alışkanlığı gösterdiği görülmüştür. Aynı çalışmada örneklemin yaklaşık %20'sinde uyuşturucu kullanımıyla fuhuşa başlama durumu eşzamanlı gerçekleşmiştir. Bir diğer ekonomik ihtiyaç sonucu ise uyuşturucu kullanımının yasal veya yasadışı kumara başvurmaya sebep olmasıdır. Kumar, potansiyel risklerine rağmen hızlı para kazanmak için kolay bir yol olarak görülmektedir.

Uyuşturucu, fuhuş ve kumardan oluşan ahlak suçları arasındaki karmaşık ilişkileri çözebilmek amacıyla pek çok çalışma yürütülmüştür. Ancak bir dizi komplikasyon sebebiyle çok az geniş çaplı nicel inceleme yapılabilmektedir. İlk olarak, ulusal düzeydeki ölçümler genellikle yakalama verilerine veya tam veya doğru olmama ihtimali taşıyan rapor anketlerine dayanmaktadır. İkinci olarak, nicel ve etnografi araştırmasının, uyuşturucu, fuhuş ve kumar piyasalarına giriş ve çıkış sürecini aydınlatması gerekmektedir. Pek çok etnografi çalışması piyasalarda birbiriyle örtüşen süreçleri incelemiş olmasına rağmen (Dalla, 2002; Murphy ve Venkatesh, 2006, p. 150), nispeten küçük örneklemelere dayanan bu bulguların genellenebilmesi için yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

3. Ahlak Suçları İle Diğer Suçlar Arasındaki İlişki

Ahlak konusundaki felsefik tartışmalar kapsamında 'zarar prensibinin' (Harcourt, 1990, p. 109) doğuşu ve akabinde, ahlak ile negatif sonuçlar arasındaki ilişkiyi açıklamak için daha fazla araştırma yapılmıştır. Son 30 yılda, ahlak suçları ile diğer suçlar

arasındaki ilişki bağlamında teorik ve deneysel bir temel oluşturma konusunda önemli adımlar atılmıştır. Çalışmaların çoğu ahlakın suç üzerindeki etkisine yoğunlaşırken, diğer suçların ahlak suçları üzerindeki etkisi de incelenmiştir.

Ahlak suçlarından kaynaklanan olumsuz sonuçlar arasında suç, ortaya çıkan olumsuzluklardan sadece biridir. Alkolün (Miller, Levy, Spricer ve Taylor, 2006, p. 519), uyuşturucu kullanımının (ONDCP, 2001) ve kumarın (Shwer, Thompson ve Nakamuro, 2003; Granois, 2004) diğer ahlak suçlarıyla kıyaslanarak sosyal ve ekonomik maliyetlerini hesaplamak için çoklu araştırmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar, suça ilaveten, çalışan veriminin düşmesi, kamu sağlığı sonuçları ve vergi mükelleflerine ilave ekonomik maliyetler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak, bu sosyal ve ekonomik maliyetlerin ölçülmesinde pek çok zorlukla karşılaşılmaktadır (Walker, 2007, p. 611). Bu konuda büyük engeller olsa da, ahlak suçlarının akabinde işlenen diğer suçlar, ahlak suçlarının en ölçülebilir zararlı etkilerinden biridir. Ahlak suçlarının zararlarına yoğunlaşmanın yanı sıra, bu üç temel kategoride ahlak suçları ile diğer suçlar arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için deneysel bir araştırma yapılmıştır. İleriki bölümlerde, ahlak suçları ile diğer suçlar arasındaki ilişkinin teorik temeli, deneysel bulguları ve bu ilişkiyi ortaya koymaya çalışan araştırmacılar için en zorlayıcı faktörler tartışılmaktadır.

4. Madde Kullanımı Ve Ahlak Suçu Haricindeki Suçlar

Goldstein (1985, p. 501) alkol tüketimi, yasadışı uyuşturucu ve şiddet oluşumu arasındaki ilişkinin açıklanabilmesi için üç taraflı bir çerçeve geliştirmiştir. Goldstein, kendi araştırmalarına ve literatür değerlendirmesine dayanarak üç şiddet kategorisi belirlemiştir: (1) psikofarmakolojik; (2) ekonomik zorlayıcılar; (3) sistemik şiddet. Psikofarmakolojik şiddet, maddenin doğrudan suçu işleyen kişinin akıl sağlığı ve fiziksel durumu üzerindeki kısa veya uzun vadeli etkilerini konu edinir. Ekonomik zorlayıcı şiddeti ise, kullanıcının bir alışkanlığını finanse etmesi veya daha çok madde satın alabilmesi için para veya mal edinme amaçlı şiddete başvurması anlamına gelir. Sistemik şiddet ise, madde piyasalarının, üretiminin ve dağıtımının doğası gereği ortaya çıkan şiddettir. Goldstein, sistemik şiddet kapsamında toprak üzerindeki iddiaları, hiyerarşiler içindeki suçları ve katkılı maddelerin varlığı gibi pek çok örnek sunmaktadır. Goldstein'in modellerinden iki veya üçünün kapsamına giren bazı durumlar olsa da, bu araştırma gelecekteki araştırmalar için çerçeve niteliğindedir.

Goldstein'in çerçevesi yayınlandığından bu yana yapılan araştırmalar, Goldstein'in modellerinin temelini desteklemiştir. Ancak herhangi bir madde ile akabinde meydana gelen şiddet arasındaki ilişki, o uyuşturucunun gerçek etkileri ile hukuki statüsüne dayanmaktadır. Goldstein (1985, p. 502), çoğunlukla alkol, uyarıcı, uyku hapları ve çözülmeli uyuşturucuların dâhil olduğu durumlarda psikofarmakolojik şiddet ile maddenin birbiriyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Pek çok yasadışı madde aslında uyuşturucuların fiziksel özellikleri sebebiyle (örneğin eroin) psikofarmakolojik şiddet düzeylerini aşağıya çekebilir. Uyuşturucu şiddetinin devletin yasaklamaları sonucu meydana geldiği iddiasına yanıt olarak, Boyum ve Kleiman alkol ve şiddet arasındaki ilişkiden yola çıkarak uyuşturucu ve suç arasındaki ilişkinin en azından bir kısmından psikofarmakolojik şiddetin sorumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır (Boyum ve Kleiman, 2003, p. 22). Buna ilaveten, New York'taki 1988 cinayetleri üzerinde yapılan analizde (Goldstein, Brownstein, Ryan ve Bellucci, 1989) bütün alkolle ilişkili olayların psikofarmakolojik şekilde sınıflandırılabileceği ileri sürülmüştür.

Goldstein'in çerçevesinde yer alan sonraki iki model, uyuşturucunun gerçek etkilerinden ziyade maddeyle ilgili kamu politikaları ve bunlara gelen reaksiyonlarla ilgilidir. Araştırmalar Goldstein'in ekonomik zorlayıcı şiddet iddiasını desteklemektedir. Baumer ve arkadaşlarının çalışmalarında madde alışkanlığı olan kullanıcılar, alışkanlıkları için hızlı nakit bulmak için günün belirli saatlerinde soygunlara başvurabildiklerini görmüşlerdir (Baumer, Lauritsen, Rosenfeld ve Wright, 1998, p. 338). Diğer araştırmalar, hırsızlık, soygun ve sahtecilik gibi suça sevk eden bağımlılık ve gelir arasında karmaşık bir bağ olduğunu göstermiştir (Bennett ve Holloway, 2005) Özellikle eroin, bağımlılık yapan özellikleri sebebiyle ekonomik zorlayıcı suçlarla

bağlantılıdır. Ancak bazı çalışmalara göre eroin kullanıcıları şiddete başvurmak yerine, şiddet içermeyen suç olasılıklarını daha çok tercih etmektedirler (Allen, 2005, p. 371).

Goldstein'in çerçevesindeki üçüncü modeli ise yasadışı piyasaların etkisini veya sistemik uyuşturucu şiddetini incelemektedir. New York'ta 1988 yılındaki cinayetlerin analizinde (taş kokain salgınının zirvede olduğu dönem) uyuşturucu bağlantılı cinayetlerin yaklaşık %70'inin sistemik şiddet olduğu tespit edilmiştir (Goldstein, 1989). Goldstein çalışmasında aşırı denetim tedbirlerinin, bir malın nadir ve talep edilen mal haline gelmesine yol açabilme ihtimalini açıklamıştır. Bu tür şiddete ahlak suçları dışından ve uluslararası çağdaş bir örnek olarak Afrika'nın batı bölgelerindeki elmas ticareti gösterilebilir.

Sistemik şiddet kamu politikasıyla doğrudan ilgilidir. Sistemik şiddetin sebep olduğu uyuşturucu suçlarının yüzdeleri oranı henüz teyit edilmemiştir. Ancak bazı araştırmacılar sistemik şiddetin düzenli yasal piyasalarda aslında mevcut olmadığına işaret etmektedir. Boyum ve Kleiman likör dükkânı sahipleri arasındaki nadir şiddet örneklerine yer verirken, pek çok şiddet sorunundan yasadışı uyuşturucu bölgelerinin sorumlu olduğuna işaret etmektedir (Boyum ve Kleiman, 2003, p. 20).

Uyuşturucu şiddeti ilişkisinin ötesinde, Goldenstein'in çerçevesinin uygulanabilirliği kesin değildir. Örneğin şiddete ilaveten pek çok mala karşı işlenen suç, bu çerçevedeki üç modele de atfedilebilir. Psikofarmakolojik etkiler, suçlunun sarhoş bilinçsizliği içerisinde yıkıma başvurmaya yol açabilir. Ekonomik zorlayıcı şiddet, genellikle eroin kullanıcılarının hırsızlık olayları örnekleri ile bağlantılıdır (Allen, 2005, p. 372). Son olarak sistemik şiddet, motorlu taşıt hırsızlığı, soygun veya vandalizm gibi mala karşı suç biçimleri ile sonuçlanabilir. Bunun yanı sıra, madde-şiddet ilişkisini açıklamak üzere hazırlanan bu çerçeve, diğer ahlak suçlarının açıklanması için de kullanılabilir. Bu çalışmanın ileriki bölümlerinde şiddet ve pornografi etkileri (bir tür psikofarmakolojik şiddet), kumar bağımlılıkları (ekonomik zorlayıcılar) ve fuhuş piyasaları (sistemik şiddet) konularına değinilecektir.

Goldstein'in çerçevesinin ve uyuşturucu ile şiddet arasındaki ilişkiler üzerine yapılan diğer son araştırmaların önemine rağmen, uyuşturucu ve kamu politikasının etkilerinden biri Goldstein'in çalışmasında eksiktir. Yasadışı uyuşturucu tüketimi, üretimi ve dağıtımının en önemli unsurlarından biri de, hassas nokta kabul edilen mağdurların sayısıdır. Bir uyuşturucu ticareti esnasında satıcı, üzerinde taşıması muhtemel para miktarı ve polise ihbar edemeyecek durumda olması sebebiyle, potansiyel suçlular için cazip bir hedef haline gelir. Fırsat kuramcıları (Cohen ve Felson, 1979; Cornish ve Clarke, 1986, p. 10) potansiyel bir suçlunun potansiyel bir soygunun maliyet ve faydasını ölçerken dikkate aldığı artan ödül ve azalan risklerin önemini vurgular. Bu sebeple hassas ve cazip hedeflerin artışı bu tür suçlara başvurulmasını da etkilemektedir.

Madde kullanımı ile suç arasında ilişki kurulmasıyla ilgili araştırma tasarımları çeşitlidir ve bu alanda pek çok yaklaşım kullanılmıştır. Bennett ve Halloway (2005) bu ilişkiyi anlayabilmek için vaka çalışmaları, etnografiler, mahkûm görüşmeleri ve tedavi görüşmeleri dâhil olmak üzere bir dizi nitel yöntemden bahseder. Uyuşturucular ile suç arasındaki nicel analizler, zaman serisi korelasyonlarını (Bennett ve Halloway, 2005) ya da resmi polis verilerini, mağdur anketlerini, kendini ihbar etme anketlerini ve diğer verileri kullanır (Parker ve Auerhahn, 1998, pp. 294-301).

Bu araştırma tasarımlarının geçerliliğine ilişkin bazı tehditler de söz konusudur. Bütün araştırma çalışmalarındaki geçerliliğe yönelik başlıca tehditlerden biri de nedenselliğin varlığıdır (Shadish, Cook ve Campbell, 2002, p. 457). Nedensellik, değişkenler ve düzgün zamansal düzen ve sahtelikten uzak olma durumu arasında bir korelasyon olmasını gerektirir. Araştırma çalışmalarının çoğu, özellikle üzerinde çalışılması zor farklı münferit uyuşturucu ve şiddet değişkenleri arasında korelasyon oluşturmada başarılı olmuştur, ancak zamansal düzen ve sahteliği belirlemek özellikle zordur. Bennett ve Halloway'in çalışması (2005), suç davranışının, uyuşturucu kullanımının başlangıcından önce var olduğunu gösteren çalışmalarına örnek teşkil etmektedir. Sosyal dezavantaj veya akran ilişkisi gibi değişkenlerin dâhil edilmemesi de geçerliliğe bir tehdit oluşturmaktadır (Martin, Maxwell ve

White, 2004, p. 350). Bu ilişkiyi açıklayan kuramsal modellerin geliştirilmesi, gerek iç geçerlilik konusunu çözümlmek, gerekse daha kapsamlı deneysel testler geliştirmek için gereklidir.

Maddeyle ilgili çalışmalarda geçerliliğe karşı bir diğer tehdit ise doğru ölçümler için yapı geçerliliğinin olmasıdır (Shadish, Cook ve Campbell, 2002, p. 29). Fagan, alkol ve uyuşturucu tüketiminin nasıl tam olarak ölçülebileceğini sorgulamaktadır. Beklenen etkinin oluşması için alkol veya uyuşturucu tüketiminin gerekli dozu ve süresi için herhangi bir fikir birliği söz konusu değildir (Fagan, 1993, p. 66). Buna ilaveten, Bennett ve Halloway (2005) uyuşturucu türü ve suç türü içerisinde çözümlenimin önemini vurgulamaktadır. Her bir uyuşturucunun kullanıcılar üzerinde farklı psikofarmakolojik etkileri bulunur ve her bir suç farklı fayda ve maliyetler sunar. İleri düzey veri toplama, uyuşturucu araştırmacılarının daha güvenilir veri setleri geliştirmesinde faydalı olacaktır. Ancak bazı maddelerin yasadışı oluşu, uyuşturucu araştırmacılarını detaylı bilgi vermeyen ve büyük çaplı olmayan ölçüm ve örneklem haricindeki küçük çaplı örneklemle odaklanmaya zorlamaktadır (Goldstein, 1985, p. 504). Bu ölçüm faktörlerine ilaveten, çoklu uyuşturucu kullanımının yaygınlığı da, tek bir maddenin etkilerini ayırmayı zorlaştırmaktadır.

Araştırma bulgularına tehdit oluşturan son unsur, tek bir çalışmanın diğer düzenlemelere genellenemez oluşudur (Shadish, Cook ve Campbell, 2002, p. 24). Fagan (1993), uyuşturucu kullanımının psikofarmakolojik etkilerinin büyük ölçüde bağımlı bir değişken olduğunu ileri sürmektedir. Bunun yanı sıra, uyuşturucu piyasaları tarafından yaratılan sistemik şiddet de, bir yerden başka bir yere göre değişiklik gösterebilir (Fagan, 1993, p. 73). Yasadışı uyuşturucu nüfusu üzerinde yapılan çalışmaların çoğu, uygunluk örneklemine dayanır ve bu da diğer nüfuslara yönelik değerlendirmeler yapılmasını zorlaştırır (Bennett ve Halloway, 2005). Araştırma çalışmalarının genellenebilme düzeyini, yetki alanlarına göre değişen politikalar ve alkol ve yasadışı uyuşturucuya ayrılan mesai de etkileyecektir.

5. Cinsel Davranış Ve Ahlak Suçu Haricindeki Suçlar

Ahlaka aykırı olan cinsellikle ilgili suçlar ve ahlak suçu haricindeki suçlar arasındaki ilişki genellikle iki yönlüdür. İlk olarak, fuhuş, sistemik şiddet ve mağdur olma riskinin artması ile ilişkilendirilir. İkinci olarak, materyalin izlenmesi doğrudan etki yaratacağı için, pornografinin daha sonraki cinsel saldırı veya tecavüzle bağlantılı olmasına ilişkin kuramsal bir beklenti söz konusudur. Madde kullanımını, ahlak suçu haricindeki suçlarla ilişkilendiren çalışmalara benzer şekilde, bu ilişkiyi tanımlamayı deneyen bir literatür de mevcuttur. Yine de bu çalışma alanında da bir dizi geçerlilik sorunu karşımıza çıkmaktadır.

Fuhuşla ilgili şiddete her türden suçlular tarafından başvurulabilir. Potansiyel mağdur olan bu kadınlar, romantik partnerlerinden, müşterilerinden, fırsatçılardan, tanıdıklarından ve kadın tacirlerinden şiddet görme olasılıklarının bulunduğunu kabul etmelidir (Sanders, 2008, p. 180). Uyuşturucu ve fuhuş piyasaları arasında farklılıklar bulunsa da, fuhuş piyasasındaki şiddetin sebebi, rekabet içerisindeki kadın tacirleri, hayat kadınları veya müşterilerdir. Bu konunun aydınlatılması için New York şehrindeki hayat kadınları ile ortaklaşa yapılan çalışmada, kuramsal alandaki faktörlerin istatistiksel olarak kontrolü sonrasında cinayet oranının genel nüfusun 18 katı olduğu ortaya çıkmıştır (Potterat, Brewer, Muth, Rothenberg, Woodhouse, 2004, p. 781).

Yasadışı piyasalardaki fuhuşun niteliği, barındırdığı hassasiyetler sebebiyle, hem hayat kadınının hem de müşterinin mağdur olması için büyük riskler içerir. Dalla (2002), hayat kadınlarının cinsel eylem öncesinde, esnasında veya sonrasında yaygın şekilde müşterilerinden para çaldıklarını ileri sürmüştür (Dalla, 2002, p. 71). Bazı durumlarda hayat kadınları müşterilerinin paralarını eylemi tamamlamadan çalmıştır. Ancak geniş çaplı araştırmalar, hayat kadınlarının, tecavüz miti klişeleri ve olanakları dâhil bir dizi faktör sebebiyle, diğer kadınlardan daha fazla cinsel mağduriyete uğrama ihtimali taşıdığını göstermiştir (Sanders, 2008, p. 180).

Fuhuşla ilgisi olan ancak ahlak suçu olmayan suçlar, örneklem arasında uzamsal kıyaslamaları (Potterat, 2004, p. 780) ve etnografik tasarımların (Dalla, 2002, Murphy ve Venkatesh, 2006, p. 143) geliştirilmesine yol açmıştır. Detaylı mülakatlar,

anketler ve resmi polis verilerinin alınması, veri toplama yöntemleri arasında yer almaktadır. Ancak madde kullanımı kapsamındaki ahlak suçu olmayan suç literatüründe karşılaşılan pek çok geçerlik engeli, fuhuş araştırmacıları için de geçerlidir. Örneklemeler, genellikle fuhuşun hukuki statüsü sebebiyle bulguların diğer düzenleme ve nüfuslar için de tekrarlanması gerekir. Buna ilaveten, madde kullanımı ile ahlak suçu haricindeki suçlardaki bazı nedensellik endişeleri, fuhuşla ilgili şiddetin kuramsal çerçevesine dayanarak daha az gözlenir. Örneğin cinsel eylem esnasında başvuru şiddet, bir maddenin psikofarmakolojik etkisi altındaki şiddetten daha çok fuhuşla doğrudan ilişkilendirilebilir.

Bu kategoride belirlenen bir diğer araştırma yönü de pornografi tüketimi ile cinsel şiddet arasındaki ilişkidir. Kuramsal varsayımlar nispeten tek düze olsa da, araştırma çalışmaları, veri toplama sorunları ile engellenmektedir. Kutchinsky, dört ülkede pornografiye erişim konusundaki verileri kullanarak cinsel şiddet konusunda büyük çaplı değişiklikler görülüp görülmediğini değerlendirmiş, ancak pornografiye erişim ile tecavüz arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulamamıştır (Kutchinsky, 1991, p. 53). Procida ve Simon, Avrupa ve Japonya’da başka çalışmalar yapmış ve pornografinin yasallaşmasından sonra cinsel şiddet üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını ileri sürmüştür (Procida ve Simon, 2003, p. 79). Bunun tam aksi bir durum yaşanan Hindistan’da, pornografi konusunda oldukça kısıtlayıcı bir politika uygulanıyor olmasına rağmen, kadınlara yönelik şiddet oldukça yüksek orandadır.

Ulusal pornografi tüketiminin uzun vadeli oranlarını karşılaştıran çalışmalara ilaveten, bu ilişkiyi tanımlamaya yönelik iki farklı araştırma tasarımı kullanılmıştır. Langevin ve Curnoe farklı cinsel suç türlerini işleyen suçlulara yönelik pornografi kullanımı konusunda doğrudan bir anket yapmıştır. Bu çalışma sonunda suçla pornografi arasında %20’den daha az bir ilişki olduğu bulunmuştur (Langevin ve Curnoe, 2004, p. 585). Diğer bir araştırma tasarımı kontrollü laboratuvarlarda gerçekleştirilmektedir. Bireyler farklı türdeki pornografiye maruz bırakılarak kontrol gruplarında cinsel saldırganlık düzeylerinin artıp artmadığı belirlenmektedir. Procida ve Simon (2003, p. 75) bu araştırma tasarımının pornografiye maruz kalma ve cinsel saldırganlık arasında olumlu bir ilişki gösterdiğini kanıtlayan bulgular elde etmiştir.

Bu ilişkiyi gösteren bulgular olmasına rağmen her bir araştırma tasarımının belirgin eksikleri söz konusudur. Makro düzeydeki yetki bölgeleri arasındaki şiddet oranlarını karşılaştıran çalışmalar kontrol edilemeyen bir dizi faktöre dayanan iç geçerlik engellerine tabidir. Bu çalışmalar aynı zamanda belirli bir bölgede gerçekte ne kadar pornografi tüketildiğinin ölçülememesi sorunuyla da karşı karşıyadır. Suçlu anketleri ise suçluların ifadelerine ve genel nüfusu temsil etmeyen örneklemelere dayanmaktadır. Laboratuvar testleri sadece yanıtlayıcıların testlerden uyarılıp uyarılmadığını göstermektedir. Bu deneylerde elde edilen bulguların gerçek davranışa dönüşüp dönüşmeyeceğini veya bulguların gerçek hayat durumlarına genellenip genellenemeyeceği de kesin değildir.

6. Kumar Ve Ahlak Suçları Haricindeki Suçlar

Kumarın ahlak suçları haricindeki suçlarla olan ilişkisi büyük ölçüde kumar türüne bağlıdır. Kumar kapsamına, spor kumarlarından at yarışlarına, sayı oyunlarından kumarhane oyunlarına pek çok tür girer. Kumar ve suç arasındaki ilişkiyle ilgili son dönemde kullanılan literatür daha çok kumarhanelere odaklanmaktadır. Bunun iki sebebi vardır. İlk olarak, kumarhaneler Las Vegas ve Atlantic City’deki ilk örnekleri kurulduktan sonra oldukça yaygınlaştı ve günümüzde nerdeyse ABD’nin her eyaletinde kumarhaneler kurulmaktadır. İkinci olarak, kumarhaneler araştırmacılara belirli bir süre ve mekânda bilinen bir miktar üzerinde çalışma olanağı sunmaktadır. Spor bahisleri gibi kumarın pek çok türü hukuki statüleri sebebiyle ölçümleri zorlaştırmaktadır.

Kumar ve suç arasındaki ilişkinin kuramsal temelini atan Grinols ve Mustard kumarhanelerin diğer suç türlerine yol açabileceği birçok durum tespit etmişlerdir. Bunlar arasında ekonomik zorlayıcı etki, artan ziyaretçi suçluluğu ve ziyaretçi profili sebebiyle suç sonunda elde edilecek ödülün artışı sayılabilir. Madde kullanımında da geçerli olan ekonomik zorlayıcı model, çoğunlukla

kumarla ilgisi olan şiddetle ilişkilidir. Kumar oynayanların kumar alışkanlıklarını finanse edebilmek için hırsızlığa başvurabilecekleri ileri sürülmektedir (Grinols ve Mustard, 2001, p. 7). Ancak bazı araştırmalar kumar oynayanların sahte çek yazmak veya işyerinden hırsızlık gibi şiddet harici suçlara daha çok başvurduklarını göstermektedir (Schwer, Thompson ve Nakamuro, 2003, p. 9). Ziyaretçi suçluluğunun etkisi, yeni olanakların ortaya çıkmasıyla ham suç sayısı toplamının, bölgeye olan ziyaretlerin artmasıyla birlikte artışa geçmesidir. Son olarak ziyaretçi ödül modeli, bir hedefin cazipliğiyle ilgilidir. Potansiyel suçlular, kumarhane çevresinde hedef tespiti yapar çünkü bu kişiler büyük miktarda para taşıyor ve çevreyi bilmiyor olabilirler.

Kumarhanelerin, artan suç oranlarıyla herhangi bir ilişkisinin olup olmadığını tespit etmek için pek çok araştırma yapılmıştır. Buna ilaveten araştırmacılar suç oranında gözlenen herhangi bir artışın yer değiştiriminin bir etkisi mi yoksa gerçek bir suç artışı mı olduğunu da dikkate almalıdır. Kumarhane suçları literatürü, temelinde pek çok araştırma tasarımı barındırmaktadır. Stitt, Nichols ve Giacomassi (2005, p. 196) gerçek suç oranları yerine suç algıları üzerinde çalışarak bir kumarhanenin varlığının çoklu ortamlardaki suç oranları üzerinde bir etkisinin olduğu sonucuna varmışlardır. Resmi polis verilerine bakıldığında araştırmacılar, kumarhanenin kurulmasından önce ve sonraki değişiklikleri de değerlendirecek zaman serileri kullanmışlardır. Kumarhaneler ile yerel resmi suç oranları arasındaki ilişkiyi belirleyen araştırma bulguları değişiklik göstermektedir. Chang (1996), Biloxi, Mississippi’de kumarhanelerin açılmasından iki yıl sonra hiçbir etki gözlemezken, Stitt, Nichols ve Giacomassi (2003, p. 253) ise kumarhanelerin açılmasından sonra bazı muhitlerde suç oranında bazı artışlar tespit etmişlerdir.

Daha önce de bahsedildiği üzere, kumar ve ahlak suçu haricindeki suçların ilişkisi konulu araştırmaların çoğu kumarhanelere odaklanmıştır. Bu sebeple, diğer kumar türlerinin suç üzerindeki etkisi hakkında çok az bilgi mevcuttur. Uygunluk örnekleme dayanan bazı anketlerde kumarhanesi olmayan nüfus incelenmiştir, ancak kalite araştırma tasarımlarının çoğu, yasal kumarhanelerin etkisini ölçmüştür. Bu çalışmalarla ilgili en temel metodolojik endişelerin başında ölçme, nedensellik ve dışdeğerleme gelmektedir. Albanese (1985), suç oranlarında hesaplanmayan ilave nüfus sebebiyle turistik mekânlarda suçun artış sergilediğini iddia etmiştir. Atlantic City veya Wildwood, New Jersey gibi cazibe merkezlerinde gündüz vaktindeki nüfus sayısı, resmi suç oranlarında yer alan rakamlardan daha yüksektir (Albanese, 1985, p. 43). Kumarhaneler ile diğer eğlence mekânları arasındaki bu karşılaştırma başka araştırmacılar tarafından da desteklenmektedir (Miller ve Schwartz, 1998, p. 136). Kumarhanelerle ilgili araştırmaların çoğu, kuramsal beklentilere dayanan muhtemel ara değişkenler serisini değerlendirir, ancak her zaman araştırma kapsamında hesaba katılmayan diğer faktörlerin de suç oranlarını etkilemesi olasılığı söz konusudur. Walker (2007), araştırmacılar için eşzamanlı hususları (örneğin kumar ve alkol) ayıramama durumunun, hatalı varsayım ve sonuçlar çıkarmaya yol açacağını iddia etmektedir. Son olarak, genellenebilir sonuçlara ulaşabilmek için benzer araştırmaların yapılarak belirli bir kumarhane bölgesindeki etkilerin teyit edilmesi gerekmektedir.

7. Ahlak Suçu Haricindeki Suçların Sebep Oldukları Ahlak Suçları

Ahlak suçları ile bunlar haricindeki suçlar arasındaki ilişkileri inceleyen araştırma çalışmalarının büyük bölümünde ahlak suçlarının geleneksel suçlar üzerindeki etkileri dikkate alınmıştır. Ancak diğer suçların, ahlak suçlarına sebep olduğu görüşünü destekleyen kuramsal bir temel de mevcuttur. Buna ilaveten ahlak suçlarına yönelik kamu politikaları aslında çeşitli müeyyideler yoluyla ahlak suçlarına müsamaha gösterilmesine yol açmaktadır.

Bennett ve Holloway (2005), uyuşturucu ve suç arasında net bir korelasyon olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak bu ilişkiyi açıklamaya yönelik dört olası model mevcuttur: (1) uyuşturucu suça yol açar, (2) suç, uyuşturucu kullanımına yol açar, (3) karşılıklılık etkisi vardır, (4) üçüncü değişken modeli. Birinci ilişki, uyuşturucu ve suç arasında olduğu varsayılan en yaygın ilişkidir. Üçüncü değişkenin mevcudiyetine değinen modelde ise hem uyuşturucu kullanımına hem de suça sebep olan dış faktörler söz konusudur. Ancak ikinci ve üçüncü modeller, madde kullanımının suçtan kaynaklanabileceğini göstermektedir. Bennett ve Holloway (2005) başarıyla işlenen bir suç sonrasında alkol ve uyuşturucu ile yapılan kutlamaya bir örnek vermiştir.

Araştırmacıların veridiği başka bir örnek ise bazı suçluların, işlemeyi planladıkları bir suç öncesinde endişelerini gidermek ve sakinleşmek amacıyla alkol veya uyuşturucu kullanabildikleri fikridir.

Ahlak suçu haricindeki suçların mağduriyeti, ahlak suçlarının artan düzeyi ile bağlantılı olabilir. Çocukken seks mağduriyetinin olması, daha yüksek oranda madde kullanımı ve fuhuşa yol açabilir. Soygun mağduriyetinin olması kumara yol açabilirken, diğer mala karşı suçlardan doğan mağduriyetler ise zararın telafi edilmesi için yasadışı ve gayriahlaki faaliyetlere başvurulmasına sebep olabilir. Ahlak suçu haricindeki suçlardan doğan mağduriyetler ile akabinde işlenen ahlak suçu arasındaki ilişkinin akademik çalışmalarla incelenmesi gerekmektedir.

Ahlak suçu haricindeki suçlar, ahlak suçlarına yol açabilirken, bir başka iddiaya göre de başlangıçta bu suçlara yönelik toplumsal tepkiler bireyleri ahlak suçuna yöneltmektedir. Para cezaları, hapis cezası ve damgalama gibi cezai adalet sisteminin bazı unsurları akabinde uyuşturucu kullanımı, fuhuş, pornografi ve kumara yönelme ihtimalini arttırabilir. Öğrenme ve altkültür kuramları, cezaevi ortamını inceler ve hapis cezası öncesi ve sonrası uyuşturucu kullanımı arasında ilişki kurmaya çalışır. Daha önce uyuşturucu kullanmayan kişilerin cezaevi ortamında uyuşturucu kullanmaya başlamış olması, öncelikle ahlak suçu haricinde bir suçun işlenmesi ve akabinde ahlak suçunun gelmesi arasında dolaylı bir bağ kurmaktadır. Buna ilaveten, kaybedilen ekonomik gelir ve etiketler, kadınları fuhuşa ve bazı kişileri de kumara zorlayabilir. Geleneksel cinsel aktiviteden mahrum kalmak, cezaevlerindeki pornografi üzerinde önemli etkiye sahiptir.

Sonuç

Ahlak suçları ile diğer suçlar arasındaki ilişki özellikle tanımsal, kuramsal ve politikalar açısından karmaşıktır. Son 30-40 yıldır yürütülen araştırmalar hızla artsa da, ahlak suçlarının doğasındaki dinamik değişimler araştırmacıların her zaman bir adım ilerisinde gibi görünüyor. Ancak, gelişen kuramsal fikir ve çerçevelere dayanarak, ahlaken suç kabul edilen davranış ile kabul gören davranış arasında kalan bir grup davranış biçiminin anlaşılmasına yönelik önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

İleriki dönemlerde yapılacak çalışmaların birden çok yönü olmalıdır. İlk olarak, mağduriyetin hassasiyeti konusuna daha fazla değinilmelidir. Ahlak suçuna katılım sağlayan bütün aktörler, kendi cazibeleri ve hassasiyetleri sebebiyle yüksek oranda mağduriyet riski taşımaktadır. İkinci olarak, internet, ahlak suçlarının işleyiş biçimini değiştirmiştir. Son 15 yılda gözlenen teknolojik gelişmeler sebebiyle, madde kullanımı, fuhuş, pornografi gibi her bir ahlak suçunun görünümü de değişime uğramıştır. Bu alandaki nüfusun halen titiz deneysel değerlendirmelere tabi tutulması gerekmektedir. İnternet dışındaki ahlak suçlarının ve piyasalarının, teknoloji çağındakilere olan etkilerinin karşılaştırılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Üçüncü olarak, büyük çaplı politika olasılıklarını d eğerlendiren araştırmaların yarıda kesilmemesi gerekmektedir. Deneysel bulguların, kamuoyu ve sosyal bağlam ile birleşiminden oluşan ahlak suçları konulu çalışmalar, meşrulaştırma, yasal düzenleme veya yasak koyma gibi nihai sonuçları barındıran politika değişikliklerinde önemli rol oynamaktadır.

Kaynakça

- Albanese, Jay, S. (1985). "The effect of casino gambling on crime", *Federal Probation*, C.49,S.2, pp.39-44.
- Allen, Chris. (2005). "The Links between Heroin, Crack Cocaine and Crime Where Does Street Crime Fit In?." *British Journal of Criminology*,C.45,S.3, pp.355-372.
- Baumer, E., Lauritsen, J. L., Rosenfeld, R., ve Wright, R. (1998), "The influence of crack cocaine on robbery, burglary, and homicide rates: A cross-city, longitudinal analysis", *Journal of research in crime and delinquency*, C.45,S.3, pp.316-340.
- Boyum, David. ve Kleiman, Mark.A.R. (2003), "Breaking the drug-crime link", *The Public Interest*, S.152, pp.19-38.
- Cohen, Lawrence E., and Marcus Felson. (1979), "Social change and crime rate trends: A routine activity approach", *American sociological review*, C.4,S.44, pp.588-608.

- Cook, Philip.J, (1988), "An introduction to vice", *Law and Contemporary Problems*, C.51,S.1, pp.1-8.
- Cornish, Derek B., and Ronald V. Clarke (Ed) (2013), *The reasoning criminal: Rational choice perspectives on offending*, Transaction Publishers, New York: Springer-Verlag.
- Dalla, Rochelle L, (2002), "Night moves: A qualitative investigation of street-level sex work." *Psychology of Women Quarterly*, C.26,S.1, pp.63-73.
- Devlin, Patrick, (1965), *The enforcement of morals*. Liberty Fund Edition, London: Oxford University Press.
- Fagan, Jeffrey, (1993), "Interactions among drugs, alcohol, and violence", *Health Affairs* C.12,S.4, pp. 65-79.
- Grinols, Earl, (2004), *Gambling in America: Costs and Benefits*, New York: Cambridge University Press.
- Grinols, Earl.L. ve Mustard, David.B, (2001), *Measuring industry externalities: The curious case of casinos and crime*, Working paper, pp.1-35.
- Goldstein, Paul.J.,(1985), "The drugs/violence nexus: A tripartite conceptual framework", *Journal of Drug Issues*, C.15,S.4,pp.493-506.
- Goldstein, Paul.J., Brownstein, H.H., Ryan, P.J., ve Bellucci, P.A., (1989), "Crack and homicide in New York City 1988: a conceptually based event analysis", *Contemporary Drug Problems*, C.16,S.4, pp.651-687.
- Hamm, Richard F., (1995), *Shaping the Eighteenth Amendment: Temperance Reform, Legal Culture, and the Polity, 1880-1920: Temperance Reform, Legal Culture, and the Polity, 1880-1920*. Univ of North Carolina Press, 1995.
- Harcourt, Bernard E., (1990), "The collapse of the harm principle", *Journal of Criminal Law and Criminology*, C.90,S.1, pp.109-194.
- Harcourt, Bernard E., (2004), "Foreword: "You are entering a gay and lesbian free zone": On the radical dissents of Justice Scalia and other (post-) queers", *The Journal of Criminal Law and Criminology*, C.94,S.3, pp.503-550.
- Harris, Donald P., (1972), "The concept of state power under the twenty-first amendment", *Tennessee Law Review*, C.40, pp.465-495.
- Hart, Herbert Lionel A., (1963), *Law, liberty, morality.*, Stanford, CA: Stanford University Press.
- Kutchinsky, Berl., (1991), "Pornography, sex crime and public policy", En: Gerull, SA y Halsted, B. (Ed.). Sex industry and public policy. (ss. 41-54). Canberra: Australian Institute of Criminology.
- Langevin, Ron. ve Suzanne Curnoe., (2004), "The use of pornography during the commission of sexual offenses." *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, C.48,S.5, pp.572-586.
- Martin, Susan E., Maxwell, Christopher D., ve White, Helene R., (2004), "Trends in alcohol use, cocaine use, and crime: 1989-1998", *Journal of Drug Issues*, C.34,S.2, pp.333-359.
- May, Tiggey, Mark Edmunds, ve J. M. Hough., (1999), *Street Business: The links between sex and drug markets*, London: Research, Development and Statistics Directorate, U.K. Home.
- Mill, John S., (1859) *1892. On Liberty*. London: Longmans, Green.
- Miller, Ted R., Levy, David T., Spicer, Rebecca.S., ve Taylor, Dexter M., (2006), "Societal costs of underage drinking", *Journal of Studies on Alcohol*, C.67,S.4, pp.519-528.
- Miller, William J. ve Schwartz, Martin D., (1998), "Casino gambling and street crime", *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, C.556, pp.124-137.
- Murphy, Alexandra K. ve Sudhir Alladi Venkatesh (2006), "Vice careers: The changing contours of sex work in New York City", *Qualitative Sociology*, C.29,S.2, pp.129-154.
- Natarjan, Mangai, ve Hough, Mike., (Ed.) (2000), "Illegal drug markets: From research to prevention policy", *Crime Prevention Studies*, Monsey, NY: Criminal Justice Press.
- Office of National Drug Control Policy (2001), *The Economic Costs of Drug Abuse in the United States, 1992-1998*, Washington, DC: Executive Office of the President (Publication No. NCJ-190636).

- Parker, Robert Nash, and Kathleen Auerhahn., (1998), "Alcohol, drugs, and violence." *Annual review of sociology*, C.24, pp.291-311.
- Potterat, John J., Brewer, Devon D., Muth, Stephen Q., Rothenberg, Richard B., Woodhouse, Donald E., Muth, John B., Stites, Heather K. ve Brody, Stuart., (2004), "Mortality in a long-term open cohort of prostitute women", *American Journal of Epidemiology*, C.159,S.8, pp.778-785.
- Procida, Richard., ve Smon, Rita James., (2003), *Global perspectives on social issues: Pornography*, Lanham, MD: Lexington Books.
- Romero-Daza, Nancy., Week, Margaret., Singer, Merrill., (2003), "Nobody gives a damn if I live or die: Violence, drugs, and street-level prostitution in inner-city Hartford", Connecticut. *Medical Anthropology*, C.22,S.3, pp.233-259.
- Sanders, Teela., (2008), *Paying for pleasure: Men who buy sex*, Cullompton, UK: Willan Publishing.
- Schwer, R. Keith, William N. Thompson, ve Daryl Nakamuro, (2003), "Beyond the limits of recreation: Social costs of gambling in southern Nevada", *Annual Meeting of the Far West and American Popular Culture Association*.
- Shadish, William R., Cook, Thomas D., ve Campbell, Donald T., (2002), *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*, Boston: Houghton Mifflin.
- Skolnick, Jerome H., (1988), "The social transformation of vice", *Law and Contemporary Problems*, C.51,S.1, pp.9-29.
- Stitt, B. Grant, Mark Nichols, ve David Giacompassi., (2003), "Does the presence of casinos increase crime? An examination of casino and control communities", *Crime & Delinquency*, C.49,S.2,pp.253-284.
- Stitt, B. Grant, Mark Nichols, and David Giacompassi., (2005), "Perception of casinos as disruptive influences in USA communities." *International Journal of Tourism Research*, C.7.S.4-5, pp. 187-200.
- The Wolfenden Report, (1963), *Report of the Committee on Homosexual Offences and Prostitution*, New York: Stein and Day.
- Walker, Douglas M. (2007), "Problems in quantifying the social costs and benefits of gambling." *American Journal of Economics and Sociology*, C.66,S.3, pp.609-645.